

Перспективи подальших досліджень

Якщо на підприємстві діє система якості ISO, можна розробити стандарти внутрішнього контролю за будь-якими бізнес-процесами і центрами відповідальності, зокрема за центрами відповідальності реальних інвестицій.

1. Аудит: Практическое пособие / Под ред. А. Кузминского. – К.: Учетинформ, 1996. – 238 с.
2. Максимова В.Ф. Контроль и ревизия. Навч. посібник. – Одеса: Автограф, 2003. – 334 с.
3. Нападівська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці: Монографія. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 224 с.
4. Калюга Є. В. Класифікація контролю та шляхи її вдосконалення // Світ бух. обліку. – 2002. – №1. – С. 44–52.
5. Управленческие решения: Учеб. пособие. – М.: ФОРУМ: ИНФРА-М, 2005. – 192 с.
6. Котлер Ф. Маркетинг, менеджмент. – СПб: «Питер», 1999. – 896 с.
7. Сиддики Ф. Истил: стратегия качественного сотрудничества: Сб. науч. трудов. – Д.: ДонНУ, 2003. – С. 242–245.
9. Курс аудита: Учебник / Под общ. ред. М.Т. Білуха. – 2-е изд., перераб. – К.: Высшая шк.: Знание, КОО, 1999. – 574 с.
8. Перегудов Ф.И., Тарасенко Ф.П. Основы системного анализа: Учебник. – 3-е изд. – Томск: Изд-во НТЛ, 2001. – 95 с.
9. Управление проектами: Учебное пособие / Под общ. ред. И.И. Мазура. – 2-е изд. – М.: Омега-Л, 2004. – 664 с.
10. Максимова В.Ф. System of objects of internal economic control // Економіст. – 2005. – №4. – С. 71–75.
11. Катренко А.В. Системний аналіз об'єктів та процесів комп'ютеризації: Навч. посібник. – Львів: «Новий світ-2000». – 424 с.
12. ДСТУ ISO 9001-2001 «Система управління якістю. Вимоги» (ISO 9001: 2000, IDT) / Видання офіційне. – К.: Держстандарт України, 2001. – 24 с.

УДК 330.341.1/332.12(07)

Н.С. Куцай

Луцький державний технічний університет

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ»

© Куцай Н.С., 2008

Обґрунтування і введення в науковий обіг удосконаленого розкриття поняття «інноваційний потенціал регіону» в сучасних умовах дасть змогу уточнити найдієвіші складові інноваційного потенціалу, які дадуть змогу з меншими витратами і у прийнятний термін досягти відчутних результатів на регіональному рівні.

Ключові слова: потенціал, інноваційний потенціал регіону, складові інноваційного потенціалу регіону.

Substantion and introduction to the scientific appeal the improved revealing of the concept «innovative potential of region», in modern terms will give possibility to specify the basic and the most effective constituents of innovative potential, which will allow to attain perceptible results at a regional level with less charges and in an acceptable term

Keywords: potential, innovative potential of region, constituents of innovative potential of region.

Постановка проблеми

На жаль, недопрацювання в тлумаченні змісту інноваційного потенціалу регіону не дають надалі вирішувати регіональні проблеми, що виникли сьогодні. Вважаємо за необхідне дослідити зміст інноваційного потенціалу та сукупність основних ресурсів інноваційного потенціалу регіону

для формування найдієвіших, на наш погляд, складових інноваційного потенціалу, які дадуть змогу з меншими витратами і у прийнятний термін досягти відчутних результатів на регіональному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми дослідження інноваційного забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів України в своїх роботах досліджували такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як Г.М. Доброва, Д.І. Кокуріна, П.С. Маковеева, М.В. Шарко, В.І. Захарченко, І.Т. Балабанова, А.А. Масалова, П.П. Крайнева, В.П. Завліна, С.М. Ілляшенко, Л.С. Мартюшева, В.О. Калишенко, М.Г. Данько, Б.В. Буркинський, Є.В. Лазарева та інші. Проте низка проблем, пов'язаних із формуванням механізму становлення інноваційного потенціалу регіонів держави, залишаються невирішеними, що зумовлює необхідність подальших поглиблених досліджень. У наукових працях немає єдиного підходу до трактування поняття «інноваційний потенціал регіону», існуюча інформація та визначення дуже часто є суперечливими.

Постановка цілей

Правильне розуміння суті і змісту поняття «інноваційний потенціал регіону» зумовлює постановку таких цілей: виділення визначальних характеристик, поставлених у тих чи інших визначеннях, та складових інноваційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу

Результати описаного аналізу визначень інноваційного потенціалу регіону зображено в таблиці.

Підходи до тлумачення поняття «інноваційний потенціал регіону»

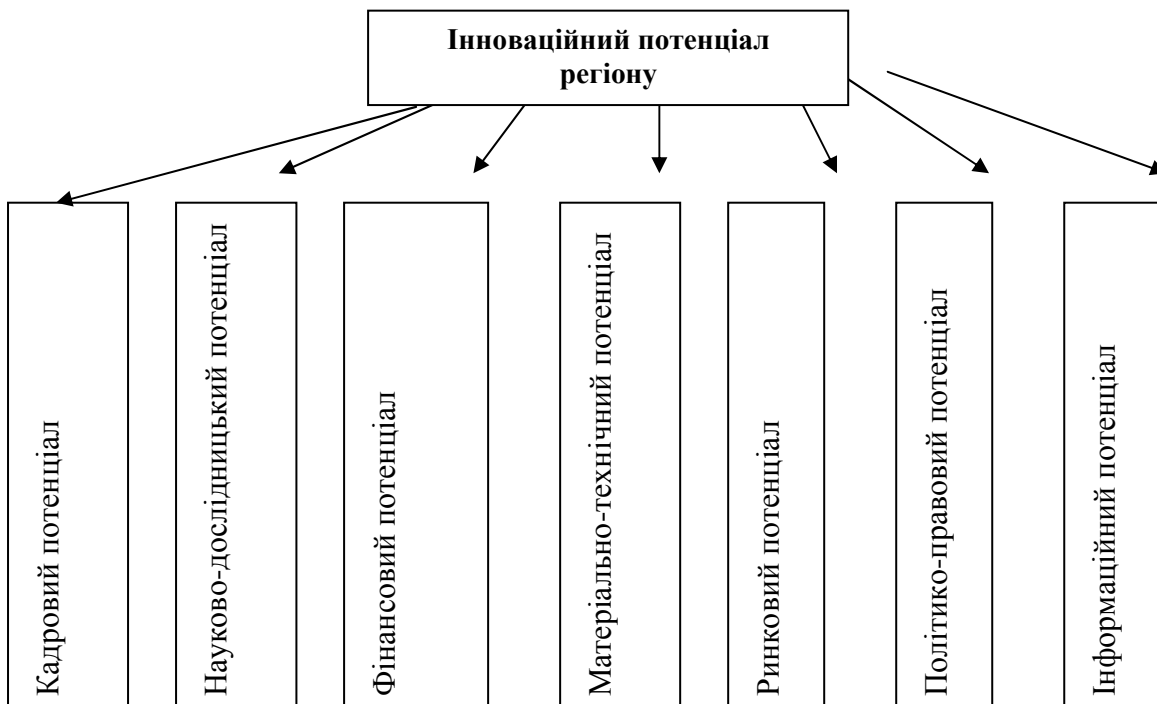
Учені	Тлумачення інноваційного потенціалу регіону	Змістовий наголос визначення	Складові інноваційного потенціалу регіону
1	2	3	4
А. Масалов [1, с.12]	Категорія особливого змісту, яка містить не тільки інноваційні ресурси та механізм їх використання в організаційно-господарській системі, а й активність інноваційних процесів у регіональній економіці	Оптимальне використання ресурсів та їх механізмів	Не виділяв
Г. Добров [2, с.39]	Здатність до змін, поліпшення прогресу як джерела розвитку. Доказом цього є таке явище, як дифузія інновацій. Використання нового обладнання призводить до виготовлення нової продукції, яка, своєю чергою, виходячи на ринок, стає джерелом, фактором подальших змін. При цьому ефект від тиражування інновацій зростає швидше ніж сам тираж	Ефективне використання дифузії інновацій	Не виділяв
Д. Кокуріна [3, с.111]	Містить невикористані, приховані можливості накопичення ресурсів, які можуть бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів	Можливість ресурсів	Не виділяла
П. Маковеев, М. Шарко [4, с.140]	Сукупність різноманітних матеріальних, фінансових, інтелектуальних, науково-технічних та інших ресурсів, необхідних для інноваційної діяльності	Інноваційні ресурси	Матеріальний, фінансовий, інтелектуальний, науково-технічний потенціали
В. Захарченко [5, с.149]	Одна з трьох складових, яка містить особові та ділові якості керівників, професійну та економічну підготовку, професійні досягнення, матеріально-технічне та фінансове забезпечення	Передумови для інноваційних процесів	Кадровий, матеріально-технічний, фінансовий потенціали

1	2	3	4
І. Балабанов [6, с.208]	Сукупність різних видів ресурсів, зокрема матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних та ін., необхідних для інноваційної діяльності	Можливість ресурсів	Матеріальний, фінансовий, інтелектуальний, інформаційний потенціали
А. Крайнев [7, с.9]	Сукупність інноваційних ресурсів, поданих у вигляді продукту інноваційної діяльності у виробничій сфері	Інноваційний продукт	Виробничий потенціал
В. Завлін [8, с.21]	Сукупність різних видів ресурсів, зокрема матеріально-виробничих, фінансових, інтелектуальних, науково-технічних та ін., потрібних для інноваційної діяльності	Інноваційні ресурси	Матеріально-виробничий, фінансовий, інтелектуальний, науково-технічний потенціали
С. Ілляшенко [9, с.278]	Критична маса ресурсів господарського суб'єкта, що є необхідною і достатньою для його розвитку на основі постійного пошуку і використання нових сфер і способів реалізації ринкових можливостей, які розгортаються перед ним, що пов'язано із модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту	Можливість ресурсів	Ринковий потенціал
Л. Мартюшева, В. Калишенко [10, с.61]	Сукупність організованих у визначених соціально-економічних формах ресурсів, які можуть за допомогою внутрішніх і зовнішніх показників інноваційного середовища бути спрямовані на реалізацію інноваційної діяльності, метою якої є задоволення нових потреб суспільства	Можливість ресурсів	Сукупність ресурсів, здатних забезпечити нові потреби суспільства
М. Данько [11, с.26]	Накопичення визначеної кількісної інформації про результати науково-технічних робіт, винаходів, проектно-конструкторських розробок, зразків нової техніки і продукції	Інформаційно-методологічні ресурси	Інформаційний потенціал
Б. Буркинський, Є. Лазарева [12, с.16]	Сукупність кадрових, науково-дослідницьких, матеріальних, ринкових, інтелектуальних, інформаційних, фінансових ресурсів (потенціалів), які потрібні для інноваційної діяльності, тобто безпосередньо беруть участь у інноваційному процесі, метою якого є задоволення потреб економіки та суспільства у нових або вдосконалених видах продукції або послуг й підвищення конкурентоспроможності регіону та країни загалом	Сукупність можливості ресурсів	Кадровий, науково-дослідницький, матеріальний, ринковий, інтелектуальний, інформаційний, фінансовий потенціали
У Законі «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»[13]	Сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки	Можливість забезпечити стійкий стан економіки країни	Науково-технологічний, фінансово-економічний, виробничий, соціальний, культурно-освітній потенціали

На основі проаналізованих основних положень наведених вище підходів ми з'ясували визначальні характеристики і особливості теоретичних узагальнень різних учених при тлумаченні змісту «інноваційний потенціал регіону», а також виділили складові інноваційного потенціалу, що

дасть змогу надалі сформувати власне визначення. На основі узагальнення даних таблиці, ми можемо стверджувати, що у науковій літературі домінуючим напрямком досліджень змісту інноваційного потенціалу регіону був ресурсний підхід. Так, П.С. Маковєєв, М.В. Шарко, І.Т. Балабанов, А.А. Масалов, А.Г. Крайнев, В.П. Завлін, Л.С. Мартюшев, М.Г. Данько визначають цей потенціал як сукупність ресурсів й виділяють найчастіше такі його складові, як: кадрові, інформаційно-методологічні, організаційні та матеріально-технічні. Але з цим погодитись не можна, тому що в різних умовах використання рівноцінні господарські ресурси не завжди дають однакові економічні результати, і сукупність ресурсів – це лише складові інноваційного потенціалу. Тому обмежуватися суто ресурсним підходом до тлумачення поняття «інноваційний потенціал регіону» в контексті нашого дослідження недоцільно.

Г.М. Доброва, Д.І. Кокуріна, В.І. Захарченко, С.М. Ілляшенко, Б.В. Буркинський, Є.В. Лазарева доповнюють поняття «інноваційний потенціал регіону» можливістю використання або накопичення ресурсів. Але, на нашу думку, такий підхід не охоплює всю повноту змісту поняття інноваційного потенціалу регіону. Дотепер нерозглянутою залишається проблема пошуку шляхів установлення динамічної відповідності між інноваційним потенціалом та соціально-економічним розвитком регіонів. Це стримує вирішення завдань впровадження новітніх науково-технічних досягнень, задоволення потреб споживачів у наукомісткій і конкурентоспроможній продукції (послугах). Особливого значення набуває формування тих можливостей використання ресурсів, завдяки яким досягаються найкращі результати економічного розвитку, а також ефективного функціонування [12, с.15] інноваційного потенціалу регіону та підвищення якості життя його населення. Саме це і стало поштовхом до вдосконалення визначення цієї категорії.

Складові інноваційного потенціалу регіону

Отже, розглянуті нами підходи до визначення інноваційного потенціалу регіону змістовно описують окремі складові регіонального інноваційного потенціалу, проте містять чимало неточностей і не можуть дати повного уявлення про його суть і всі складові елементи. З нашого погляду, доцільно поєднати ці два підходи і розглянути як підхід наявних ресурсів і можливості їх використання. Пропонуємо власне визначення. На наш погляд, інноваційний потенціал регіону – це оптимальне поєднання сукупності ресурсів: кадрових, науково-дослідницьких, матеріально-

технічних, ринкових, політико-правових, інформаційних, фінансових, які максимально уможливають їх використання для успішного соціально-економічного зростання регіону та підвищення якості життя його населення.

Отже, після з'ясування тлумачення терміна «інноваційний потенціал» ми можемо перейти до розгляду його складових, які показані на рисунку. Такий підхід дасть змогу диференціювати заходи органів регіональної влади щодо формування механізму становлення інноваційного потенціалу регіону та прискорити перехід до інноваційної моделі розвитку економіки регіону.

Кадровий потенціал визначає кінцевий результат розвитку та функціонування економіки регіону і будь-якої сфери економічної діяльності, тому що цикл підготовки та використання цих ресурсів переважно здійснюється в окремому регіоні. Крім того, продуктивною, творчою силою інноваційної економіки є кадровий потенціал наукової та науково-технічної сфери.

Науково-дослідницький потенціал характеризує обсяги науково-дослідницьких робіт у вартісному та кількісному виразі, структуру цих робіт за секторами економічної діяльності, обсяги неформальних спілкувань вчених в Україні та за її межами, міграцію вчених у різні країни для обміну та накопичення знань, дає змогу створити атмосферу творчості, накопичення знань та інформації у вигляді теорій, наукових праць, програм, винаходів, продукування ідей тощо.

Фінансовий потенціал характеризує стан системи фінансування, що здатна забезпечити умови реалізації інноваційного процесу для розроблення та комерціалізації нововведень.

Матеріально-технічний або виробничий потенціал визначає наявність наукових організацій, інноваційно-активних підприємств, їх об'єднань в регіоні для ведення інноваційного процесу, рівень його фондо- і технічної озброєності, відображає спроможність до позитивних структурних зрушень та до виробництва нових продуктів, продукції та послуг.

Ринковий потенціал характеризує ступінь відповідності інноваційних ідей та об'єктів інтелектуальної промислової власності потребам суспільства і окремих суб'єктів господарювання в конкурентоспроможній наукомісткій продукції та послугах.

Політико-правовий потенціал характеризує створення нового нормативно-законодавчого поля для ефективного розвитку й використання науково-технічного потенціалу регіону. Сприяє розробленню комплексної програми реалізації інноваційної моделі на регіональному рівні.

Інформаційний потенціал характеризує інформаційну оснащеність суб'єктів господарювання регіону щодо ринку інновацій, технічну оснащеність інноваційного процесу зв'язком, телекомунікаціями та комп'ютерною технікою і технологіями [12, с.17].

Висновки

Абсолютно всі складові елементи інноваційного потенціалу регіону взаємопов'язані між собою, тобто вилучення або якісне погіршення одного із них призведе до змін і в інших його елементах. Тому обов'язковою умовою формування механізму становлення інноваційного потенціалу регіону повинно бути врахування усіх цих складових.

Перспективи подальших досліджень

Отже, з метою формування механізму становлення інноваційного потенціалу регіону було виявлено ті засоби, завдяки яким будуть досягнені найкращі результати соціально-економічного розвитку регіонів, які дадуть змогу перейти до нової інноваційної моделі економіки регіону. Адже в регіоні більшість елементів, необхідних для створення інноваційної моделі, існують або передбачені чинним законодавством.

1. Масалов А. Инновационный тип развития // Журнал для акционеров. – 1999. – №9. – С. 12–16. 2. Добров Г.М., Тонкаль В.М., Савельев А.А. и др. Научно-технический потенциал: структура, динамика, эффективность. – К.: «Наукова думка», 1987. – 347с. 3 Кокурина Д.И. Инновационная деятельность. – М.: Экзамен, 2001. – 575 с. 4. Маковеев П.С., Шарко М.В. Организация, регулирование и управление инновационно-инвестиционной деятельностью в Украине. – Херсон:

ХДТУ, 2004. – 235 с. 5. Захарченко В.И. Экономический механизм процесса нововведений / Под ред. И.П. Продиуса; Всеукраинская академия экономической кибернетики. – Одесса: АОЗТ «ИРЭНТТ». – 249 с. 6. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. – СПб.: Питер, 2000. – 340с. 7. Головач Л.Г., Краюхин Г.А., Шайбанов Л.Ф. Регулирование инновационных процессов в регионе / Под ред. Г.А. Краюхина. – СПб.: ГИЭА СПб., 1997. – 289 с. 8. Инновационный менеджмент. Справочное пособие, изд. 2-е. – М.: Центр исследований и статистики науки, 1998. – 568 с. 9. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навч. посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 478 с. 10. Мартюшева Л.С., Калишенко В.О. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження // Фінанси України. – 2002. – №10. – С. 61–66. 11. Данько М. Інноваційний потенціалу промисловості України // Економіст. – 1999. – №10. – С. 26–32. 12. Буркинський Б.В., Лазарева Є.В. Інноваційна стратегія у соціально-економічному розвитку регіону: Наукове видання. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2007. – 140с. 13. Закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» // Офіційний вісник України. – 2003. – №7. – С. 5–11.

УДК 658.14.17

І.Л. Латишева

Харківський національний економічний університет

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗАЛЕЖНО ВІД СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

© Латишева І.Л., 2008

Доведено актуальність виявлення впливу складових структури капіталу на ефективність інноваційної спрямованості діяльності підприємств. Досліджувана вибірка підприємств машинобудівної галузі розбита на два класи за допомогою процедур кластерного аналізу. Для виділених однорідних масивів визначені основні фактори, що характеризують вплив структури капіталу на інноваційну спрямованість підприємств. При виділенні факторів були застосовані інструменти багатовимірного факторного аналізу.

Ключові слова: інноваційна активність, інноваційна спрямованість, структура капіталу, новітні форми капіталу, інтелектуальний капітал, кластерний аналіз, факторний аналіз.

In article the urgency of revealing of influence compound of the capital structure on efficiency of an innovative orientation of activity of the enterprises is proved. Researched sample of the enterprises of machine-building branch is broken into two classes with the help of procedures the cluster analysis. For the allocated homogeneous files the certain major factors which characterize influence of the capital structure on an innovative orientation of the enterprises. At allocation of factors tools of the multivariate factor analysis have been applied.

Keywords: innovative activity, innovative orientation, capital structure, new forms of capital, intellectual capital, cluster analysis, factor analysis.

Постановка проблеми

На сучасному етапі розвитку України активізація інноваційної діяльності стає одним з визначних факторів, що дають змогу підвищити вартість підприємства та сприяють розвитку новітніх форм капіталу. Однак, досягнення зазначених результатів можливе лише за наявності